

Verzonden: dinsdag 12 maart 2024 14:45

Aan: Griffie Griffie@ groningen.nl

Onderwerp: Startnotitie Participatie en Communicatie Toekomstagenda Groningen

Geachte raadsleden,

Bijgaand ontvangt uw de Startnotitie Participatie en Communicatie Toekomstagenda Groningen: bouwen aan de Groningse democratie.

Rondom de uitwerking van de kabinetsreactie Nij Begun wordt een overkoepelend participatieproces vormgegeven. Aanbeveling 11 van de parlementaire enquêtecommissie benadrukt het belang van investeren in de relatie burger-overheid en het bouwen aan vertrouwen in Groningen. Dit vraagt inzet van de gezamenlijke overheden om de Groningse democratie te versterken en samen met inwoners verder te werken aan een gedragen 'Verhaal van Groningen'.

Bijgevoegde notitie betreft een uitwerking van de wijze waarop we de participatie en communicatie rondom de Toekomstagenda willen vormgeven. Deze is eveneens besproken en vastgesteld aan de bestuurlijke tafel Toekomstagenda. Zodra er nieuwe relevante ontwikkelingen zijn, zullen wij deze met uw raad delen.

Met vriendelijke groet,

Koen Schuiling en Inge Jongman

Startnotitie

PARTICIPATIE en COMMUNICATIE TOEKOMSTAGENDA GRONINGEN:

Bouwen aan de Groningse democratie

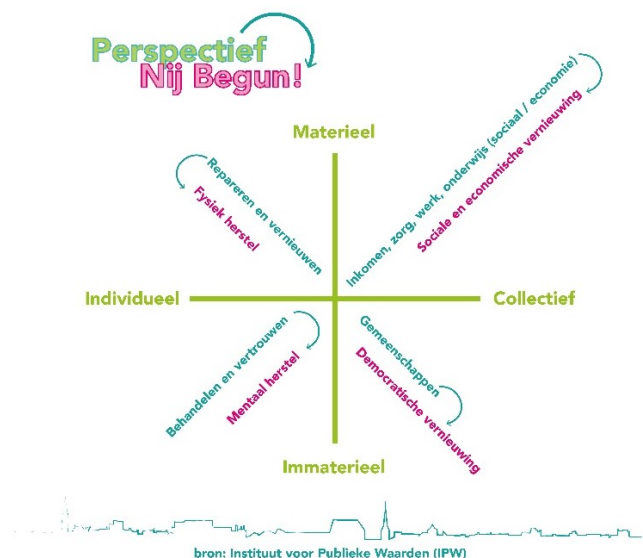
Opzet participatieproces Toekomstagenda

Participatie-doelen

Het participatieproces rond de Toekomstagenda heeft meerdere doelen. Aanbeveling 11 van de parlementaire enquêtecommissie benadrukt het belang van het investeren in de relatie burger-overheid en het bouwen aan vertrouwen in Groningen. Dat vraagt inzet van de gezamenlijke overheden om de Groningse democratie te versterken. En om samen met Groningers verder te werken aan een gedragen 'Verhaal van Groningen' en plannen voor de directe woon- en leefomgeving van Groningers. Dat vergt om te beginnen een stevige plek aan tafel van bewoners op de verschillende plekken waar plannen worden gemaakt.

We willen als gezamenlijke Groningse overheden betere plannen maken door deze te bouwen op de kennis en wijsheid van veel Groningers. We willen de belangen, zorgen, wensen en dromen van verschillende Groningers en toekomstige generaties goed in beeld hebben om tot zorgvuldige afwegingen te kunnen komen. We bouwen aan draagvlak voor en betrokkenheid bij te nemen beslissingen. Daarnaast vinden we het wezenlijk dat Groningers zelf invloed hebben op hun directe woon- en leefomgeving en dat we gemeenschappen bouwen en versterken. Daarbij doen we recht aan verschillende wensen en vertrekpunten.

Albert-Jan Kruijer van het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) gaf bij de startbijeenkomst Nij Begun op 22 januari 2024 een aantal adviezen over democratische ontwikkeling als fundament voor de Toekomstagenda, die we als vertrekpunt nemen. Dit betekent dat we collectieven smeden die de basis zijn voor het gezamenlijk oplossen van gezamenlijke publieke problemen, en voortbouwen op succesvolle burgerinitiatieven. We ontwikkelen een democratische agenda, die het Verhaal van Groningen en de economische agenda, sociale agenda, herstelagenda en verduurzamingsagenda stut. En we verkennen met bewoners welke vraagstukken zij de komende 30 (!) jaar willen oppakken.

Participatiestrategie

Drenthe

Deze notitie richt zich primair op Groningen. Wanneer het om participatie gaat, het rechtstreekse contact met Groningers en Drenten, maatschappelijke organisaties en bedrijven, vraagt dit om uiterste nauwkeurigheid. Richting inwoners van Noord-Drenthe moet er niet een boodschap zijn die zich hoofdzakelijk richt op Groningers. Andersom zal het voor de Groningers niet handig zijn om steeds de toevoeging 'dit geldt ook voor Drenthe' te moeten meenemen. Voor Drenthe zal daarom een eigen startnotitie worden opgesteld, waarbij congruentie met de Groningse aanpak zal zijn. De Drentse gemeenten zijn hierbij in de lead. We zorgen ook dat er m.b.t. communicatie een eigen beeld en toon voor Drenthe is, zodat de herkenbaarheid voor Drenten goed geborgd is.

Groningen

In Groningen gaan we als gezamenlijke overheden samen met inwoners en partners aan de Toekomstagenda (bestaande uit agenda Herstel van Groningen, de sociale agenda, de economische agenda en de verduurzamingsagenda) voor de komende 30 jaar werken. We zien dit als een gezamenlijke zoektocht en doen dit langs drie hoofdlijnen die we hierna kort schetsen.

1. Werken aan het Verhaal van Groningen

Om ervoor te zorgen dat de Toekomstagenda een samenhangend geheel voor herstel en perspectief voor Groningen is, werken we aan een herkenbaar en enthousiasmerend narratief. Dit 'Verhaal van Groningen' moet het cement vormen tussen de deelagenda's (Herstel van Groningen, de sociale agenda, de economische agenda en de verduurzamingsagenda) en vormt tevens de paraplu boven de deelagenda's en de Staat van Groningen. We willen goed aansluiten bij de verhalen, de geschiedenis en het DNA van Groningen en Groningers, zodat de 'ziel' van Groningen terug te vinden is in onze plannen voor de toekomst.

Het Verhaal van Groningen borduurt voort op ['Ereschuld: herstel en perspectief voor Groningen'](#) en het eerder gemaakte [Toekomstbeeld](#), de [Verhalen van Groningen](#) en ook op lokale en wijk- en dorpsvisies die in de gemeenten zijn en worden ontwikkeld. En - wellicht 'ongronings' - gaan we dit Verhaal ook actief uitdragen en levend houden. Het eerder ontwikkelde traject [merkstrategie](#) en de [imagomonitor van Nationaal Programma Groningen](#) vormen daarvoor de basis.

Eind 2024 ligt er een actuele versie van het Verhaal van Groningen, dat richting geeft, verleidt om mee te bouwen aan Groningen en breed omarmd wordt. Dit Verhaal is herkenbaar voor alle deelgebieden van de provincie, verwoordt onze Groningse waarden, draagt bij aan goede samenwerking, positiviteit en aan de 'trots op Groningen'. Ook vormt dit Verhaal het toetsingskader voor agenda's, programma's en projecten, en maakt afweging en focus mogelijk.

We organiseren als 'overkoepelend' participatieproces voor de Toekomstagenda een (o.a. *online*-) participatie-mogelijkheid en verschillende centrale activiteiten, zoals de Manifestatie Staat van Groningen. Hiermee willen we zichtbaar, herkenbaar en benaderbaar zijn. Het proces voor de Toekomstagenda richt zich op alle Groningers. We doen extra moeite om mensen die zich niet snel gehoord of gezien weten een stem te geven. Bovenal hebben we extra aandacht voor het geven van een stem aan jongeren. We zorgen dat de opbrengst hiervan in de juiste (deel-)agenda terecht komt.

We kijken bij elk onderdeel naar de wijze waarop we Groningers willen betrekken in het participatieproces.

Het accent in dit deel ligt op informeren, meedenken en meepraten.

2. Dialoog over de verschillende agenda's met samenwerkingspartners en inwoners

We organiseren de betrokkenheid van inwoners bij het Verhaal van Groningen en de vertaling naar deelagenda's (Herstel van Groningen, de sociale agenda, de economische agenda en de verduurzamingsagenda) zoveel mogelijk onder één noemer van de Toekomstagenda als geheel. Soms organiseren we iets thematisch of per doelgroep, maar wel onder de herkenbare noemer van de Toekomstagenda. Aan de achterkant wordt gezorgd dat de opbrengst van alle processen op de juiste agenda terechtkomt. Zo voorkomen we ook een harde knip tussen bijv. de sociale en economische agenda, waartussen veel overlap zit.

We werken vanuit integraliteit en voorkomen zoveel mogelijk dat we Groningers telkens op allerlei verschillende onderdelen vragen apart inbreng te leveren. We zorgen ook voor goede verbinding met andere lopende processen van bijv. de omgevingsvisies en het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Met andere woorden, als we -waar dan ook- met bewoners spreken over diverse onderwerpen, dan zorgen wij dat de inbreng terecht komt op de juiste deelagenda. Inwoners zullen niet merken dat we aan de 'achterkant' dit proces met deelagenda's inrichten. Zo voorkomen we ook dat we inwoners dubbel bevragen met parallelle participatietrajecten.

Blijft staan dat ook vanuit de deelagenda's gesprekken gevoerd gaan worden en de agenda's uitgewerkt worden met de betrokken samenwerkingspartners en Groningers. We gaan werkendeweg zien hoe dit het beste werkt en we passen aan waar nodig. Uitgangspunt is dat we het proces voor Groningers en samenwerkingspartners herkenbaar, simpel en goed gecoördineerd in samenhang onder 1 noemer organiseren.

Het accent in dit deel van het traject ligt op informeren en meedenken en meepraten.

3. Gebiedsgerichte werkwijze: agenda's opbouwen vanuit wijken en dorpen

Als gezamenlijke overheden gebruiken we dit momentum om vanuit alle gemeenten structureel (verder) te investeren in de lokale democratie en de permanente dialoog met inwoners. Dat doen we met een *gebiedsgerichte werkwijze*, die elke gemeente op eigen wijze lokaal (door-)ontwikkelt. Veel gemeenten en ook de provincie en waterschappen, hebben al een stevige basis en netwerken opgebouwd, daarop bouwen we voort. De gemeenten (bestuur, volksvertegenwoordiging en ambtenarij) maken met inwoners, ondernemers en andere partners samen dorps- en wijkplannen of -visies. We verzamelen daarmee ook input voor (boven-)lokale, thematische en provinciale agenda's.

De gemeenten bouwen dorps- en/of wijkplannen van onderop op met inwoners en partners. Bestaande collectieven en initiatieven nemen we als vertrekpunt van onze inzet. Voor het realiseren van de te ontwikkelen dorps- en wijkplannen bouwen we in de provinciebrede agenda's (zie punt 2) veel ruimte in voor de plannen van onderop. Omgekeerd landen het Verhaal van Groningen en de thematische agenda's ook in de wijken en dorpen. Dit brengen we zo goed mogelijk samen.

Gemeenten werken reeds aan eigen participatiebeleid met eigen werkwijzen en voeren van daaruit al gesprekken in dorpen en wijken. Een aantal gemeenten werkt al gebiedsgericht en is ambtelijk en/of bestuurlijk naar wijken en dorpen toe georganiseerd, bijv. met dorps- en wijkwethouders, gebiedsteams, gebiedsbudgetten, vormen van wijk- en dorpsdemocratie en gebiedsplannen/dorpsvisies. We gaan ons provinciebreed op eigen wijze permanent en duurzaam richting inwoners en wijken en dorpen (verder) organiseren. Gemeenten geven daar lokaal zelf vorm en inhoud aan. Daarbij is ook ruimte voor vernieuwende activiteiten. Ook is een investering in de gemeenschappelijkheid en de sociale cohesie in lokale gemeenschappen randvoorwaardelijk om plannen duurzaam succesvol te ontwikkelen en uit te voeren.

We willen deze beweging lokaal invullen en vanuit de gezamenlijke overheden aanjagen, faciliteren, samen (door-)ontwikkelen en kennis delen tussen de Groningse overheden. De financiering ervan vereist inzet vanuit Nij Begun. Ook is te leren van en voort te bouwen op ervaringen met het gebiedsgericht werken, zoals bijvoorbeeld in [Midden-Groningen, Eemsdelta](#) of met het [Gronings model voor wijk- en dorpsdemocratie](#). Veel Groningse burgerinitiatieven en coöperaties bieden ook lessen en vertrekpunt voor onze werkwijzen. De Vereniging Groninger Dorpen ontwikkelde de [Actieve Dorpen Aanpak](#). De Nationaal Coördinator Groningen werkt met een vernieuwde vorm van een [adviesraad](#). Daarnaast zijn er volop initiatieven voor vernieuwende vormen van democratie, bijvoorbeeld de Groningse [Samenmakerij, Toukomst](#) of [TET-talks](#) als podium om tot goede plannen voor Groningen te komen. Deze opsomming is zeker niet uitputtend, maar illustreert dat er veel is dat goed werkt en waarop we willen voortbouwen en van elkaar leren. We bundelen de bestaande inzet, kennis, ideeën, ervaring en netwerken om een extra impuls te geven aan gebiedsgericht, gemeenschapsgericht en participatief werken.

Het accent in dit traject ligt op informeren, samen denken, samen praten, samen doen en samen beslissen.

Tot slot: Werkplaats Toekomstagenda

Ondersteuning en gezamenlijke inzet t.b.v. communicatie, participatie, gebiedsgericht werken en organisatie

Bovenstaande drie lijnen vragen inzet op communicatie, organisatie, participatie en gebiedsgericht werken. Dat willen we met de huidige medewerkers van de overheden, aangevuld met extra capaciteit, vorm geven in een gezamenlijke Werkplaats.

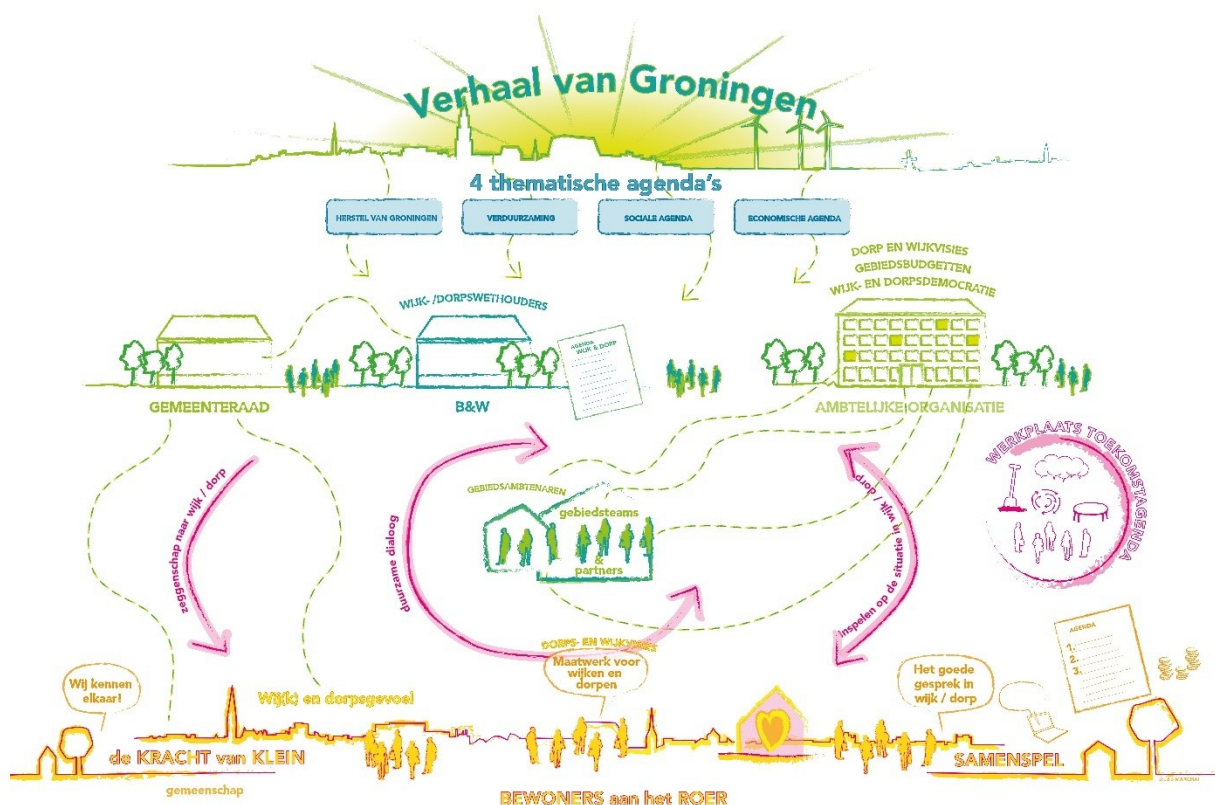
We ondersteunen het traject van de Toekomstagenda om te beginnen met goede, actieve en transparante communicatie. We maken periodieke nieuwsbrieven en werken aan zichtbaarheid in lokale en regionale media. Dat is de *basis* voor Groningers om te kunnen participeren. We zorgen voor een herkenbare kernboodschap, paraplu, huisstijl en plek waar overzichtelijke actuele informatie over inhoud, processen, opbrengst van sessies en agenda's te vinden is. We bouwen daarbij voort op de 'merkstrategie' die voor het Verhaal van Groningen reeds ontwikkeld is.

We werken met de bestaande ambtelijke inzet toe naar een duurzame organisatievorm die is gebaseerd op Studio Vers Bestuur in de provincie Overijssel, een pool professionals van de

gezamenlijke overheden en partners om het democratisch samenspel met inwoners aan te jagen, te vernieuwen, te organiseren en te faciliteren.

We stellen voor in Groningen zo'n zelfde gezamenlijke pool, primair gevuld met eigen medewerkers, in de vorm van een *Werkplaats Toekomstagenda* te vormen. Hierin werken we samen met Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen. Deze pool werkt ondersteunend voor de overheden op het gebied van communicatie, organisatie, het vormgeven van participatieprocessen en waar nodig met het meehelpen inrichten van de lokale gebiedsgerichte werkwijze. We investeren in de toerusting en ontwikkeling van eigen medewerkers en nieuwe talenten, die we zo beter aan ons kunnen binden.

Verschillende maatschappelijke organisaties (o.a. Groninger Dorpen, GBB, Gasberaad, CMO STAMM, Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen) worden betrokken bij de invulling, uitwerking en samenwerking. De Werkplaats bestaat uit medewerkers van genoemde organisaties om kennis en inzet uit te wisselen en verder uit te bouwen, aangevuld met extra inzet van deskundigen die kunnen meebouwen en -werken. De Werkplaats is een praktisch werkverband en werkt in opdracht van de regionale bestuurlijke tafel. Een organisatievoorstel voor de Werkplaats wordt aan de secretarissen voorgelegd.

Opdrachtgever

Een delegatie vanuit de bestuurlijke tafel (Sloots -voorzitter-, Top, Usmany, Hoogendoorn, Jongman en Van der Schaaf) is bestuurlijk opdrachtgever voor het participatieproces Toekomstagenda Groningen. De Maatschappelijke organisaties, GBB en Gasberaad, nemen deel aan het opdrachtgeversoverleg. Vanuit de secretarissen/directeuren is Gea Boerma ambtelijk opdrachtgever. Vanuit het *kernteam Toekomstagenda* zijn Liesbeth van de Wetering en Nanda Pellenburg ambtelijk verantwoordelijk voor de vormgeving van dit proces.

Een verdere uitwerking van dit voorstel wordt binnenkort voorgelegd aan de opdrachtgevers, inclusief een overzicht van activiteiten in 2024 e.v.